

Natuur.oriolus

bpost
PB-PP
BELGIE(N) - BELGIQUE

Retouradres: Natuurpunt,
Coxiestraat 11, 2800 Mechelen

VLAAMS DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT VOOR ORNITHOLOGIE | OKTOBER-NOVEMBER-DECEMBER 2016 | JG 82 | NR 4
NATUURPUNT | COXIESTRAAT 11 | B-2800 MECHELEN

natuurpunt
Studie

Aankomstpatroon
Grauwe Klauwier

123

Rode lijst Vlaamse
broedvogels

109

Broedgeval
Roodsterblauwborst

132

De IUCN Rode Lijst van de broedvogels in Vlaanderen (2016)

► Koen Devos, Anny Anselin, Gerald Driessens, Marc Herremans, Thierry Onkelinx, Geert Spanoghe, Eric Stienen, Filiep T'Jollyn, Glenn Vermeersch & Dirk Maes

► Ringmus *Passer montanus* (Foto: Michel Keppene)

Het broedbestand van de Ringmus is in Vlaanderen de laatste tien jaar met minstens 70 en mogelijk zelfs meer dan 90% afgenomen, nadat eerder reeds in de jaren '80 en '90 een scherpe populatiedaling werd vastgesteld. In heel wat regio's is de soort tegenwoordig een zeldzaamheid geworden en gaat zo dezelfde weg op als Zomertortel *Streptopelia turtur* en Grauwe Gors *Emberiza calandra*. Het mag dan ook niet verbazen dat de Ringmus op de Rode Lijst is opgenomen in de categorie 'Ernstig Bedreigd'.

1. Inleiding

Rode Lijsten van dier- en plantengroepen zijn inmiddels op zowel internationaal, nationaal als regionaal niveau geëvolueerd tot een belangrijk instrument voor het natuurbeleid. Een Rode Lijst geeft een inschatting van de uitsterfkans van een soort door ze te toetsen aan bedreigingscriteria. Die criteria zijn bij voorkeur zoveel mogelijk gebaseerd op kwantitatieve gegevens over populatiegrootte, verspreiding en populatietrends.

Van de broedvogels in Vlaanderen werd reeds twee keer een Rode Lijst opgesteld, respectievelijk als een hoofdstuk in het eerste Vlaamse Natuurrapport (Devos & Anselin 1999) en naar aanleiding van het verschijnen van een nieuwe broedvogelatlas (Devos et al. 2004). Nu we ruim tien jaar verder zijn, drong zich een nieuwe evaluatie op van het Vlaamse broedvogelbestand. Inmiddels is de opmaak van Rode Lijsten meer geformaliseerd en expliciet opgenomen in het Vlaamse Soortenbesluit. Hierbij kreeg het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) een coördinerende rol toegewezen. Tevens werd afgesproken dat de criteria voor het opstellen van de Rode Lijsten in Vlaanderen afgestemd worden op de internationaal gang-

bare criteria en richtlijnen die opgesteld zijn door de *International Union for Conservation of Nature* (IUCN). De IUCN criteria werden oorspronkelijk ontwikkeld met het oog op het bepalen van de uitsterfkans van soorten op globaal niveau, maar in een latere fase werden ook specifieke richtlijnen opgesteld voor een toepassing op nationaal of regionaal niveau (Gardenfors et al. 2001; IUCN 2003, 2012ab). De vertaling van deze richtlijnen naar de Vlaamse situatie is gebeurd door Maes et al. (2011).

In de IUCN richtlijnen wordt voorzien dat zowel de status van broedvogels als van niet-broedvogels kan worden geëvalueerd. De analyses voor beide worden echter best van elkaar gescheiden gehouden. In deze bijdrage beperken we ons tot de broedvogels. We beschrijven de toepassing van de IUCN criteria op de Vlaamse broedpopulaties en geven een overzicht van de soorten die in de verschillende Rode Lijst-categorieën zijn opgenomen.

2. Materiaal en methode

2.1. Richtlijnen en criteria van de IUCN

De criteria en werkwijze voor de opmaak van regionale Rode Lijsten worden uitvoerig beschreven in diverse documenten van de IUCN

(IUCN 2003, 2012ab). De belangrijkste bepalingen worden hieronder bondig weergegeven.

2.1.1. Indeling in categorieën

De IUCN onderscheidt 11 categorieën voor de opname van soorten in regionale Rode Lijsten, zoals weergegeven in Figuur 1 (*IUCN Standards and Petitions Working Group, 2010*). Drie categorieën hebben betrekking op uitgestorven soorten: **'Uitgestorven'** (EX – wereldwijd uitgestorven soorten), **'Uitgestorven in het Wild'** (EXW – soorten die alleen nog in gevangenschap overleven of als een geïntroduceerde populatie buiten het natuurlijke areaal) en **'Regionaal Uitgestorven'** (RE – soorten die regionaal zijn uitgestorven). Daarnaast worden er vijf categorieën gebruikt om soorten onder te brengen in categorieën met een verschillende kans op uitsterven: **'Ernstig Bedreigd'** (CR), **'Bedreigd'** (EN), **'Kwetsbaar'** (VU), **'Bijna in Gevaar'** (NT) en **'Momenteel niet in Gevaar'** (LC). De drie overige categorieën zijn **'Onvoldoende Data'** (DD – soorten met onvoldoende informatie om de kans op uitsterven goed te bepalen), **'Niet van Toepassing'** (NA – soorten waarvoor de Rode Lijst criteria niet gelden, bijv. geïntroduceerde soorten) en **'Niet Geëvalueerd'** (NE – soorten waarvoor de criteria (nog) niet werden toegepast). Voor een inhoudelijke beschrijving van alle categorieën verwijzen we naar Maes et al. (2011).

2.1.2. De IUCN criteria

De IUCN gebruikt vijf basiscriteria gecombineerd met één of meerdere subcriteria om de uitsterfkans van een soort te bepalen en de soort onder te brengen in de Rode Lijst-categorieën 'Ernstig bedreigd', 'Bedreigd' of 'Kwetsbaar':

- Een dalende populatietrend in verspreiding of in aantal;
- De grootte van het verspreidingsgebied, samen met versnippering, achteruitgang en/of schommelingen;
- Een kleine populatie, samen met versnippering, achteruitgang en/of populatieschommelingen;

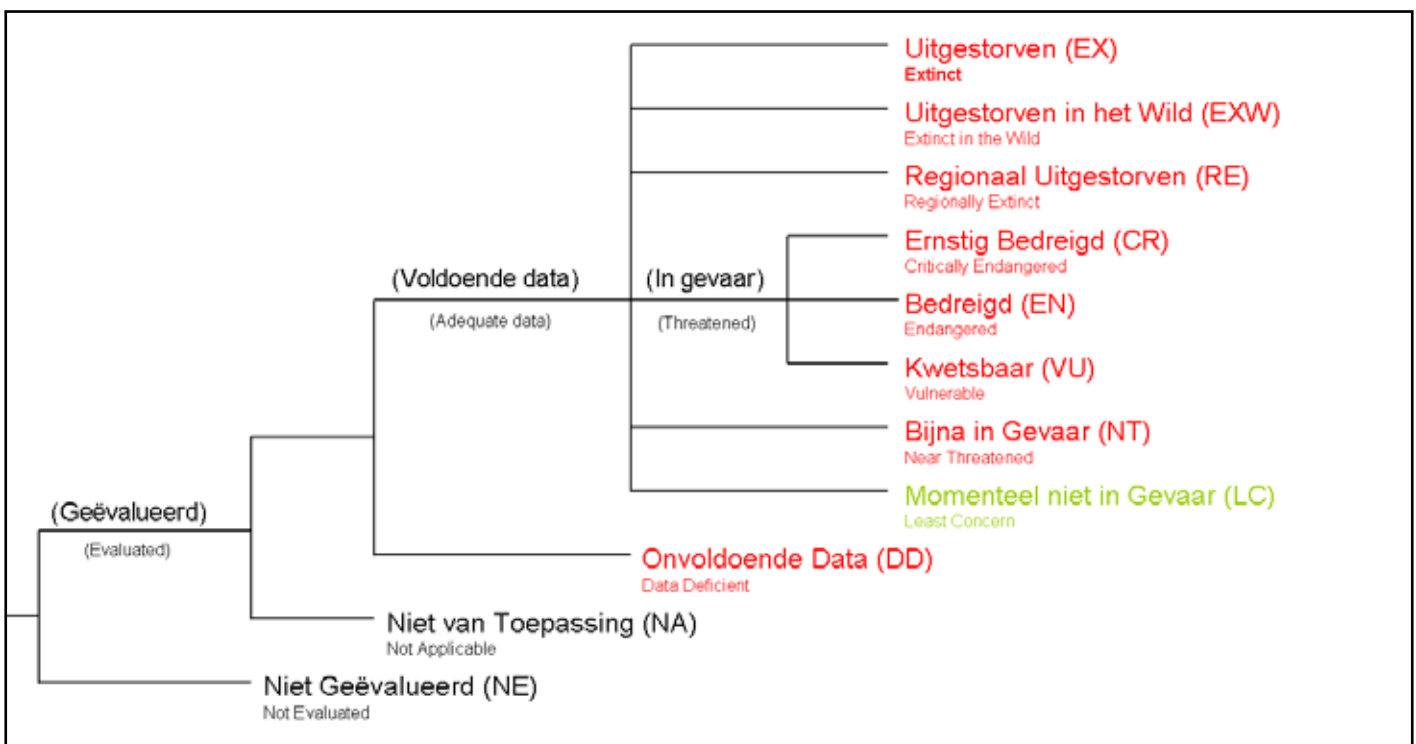
- Een zeer kleine populatie of voorkomend op een zeer beperkte oppervlakte;
- Een gemodelleerde inschatting van de kans op uitsterven.

De specifieke kwantitatieve criteria worden weergegeven in Tabel 1. Wanneer een soort getoetst wordt aan meerdere van de vijf criteria, dan wordt de soort toegewezen aan de Rode Lijst-categorie die de hoogste bedreiging oplevert. Wanneer een soort, bijvoorbeeld, volgens de criteria A, C, D en E 'Momenteel niet in Gevaar' zou zijn, maar volgens criterium B 'Bedreigd' is, dan wordt de soort vanuit het voorzorgprincipe ondergebracht in de Rode Lijst-categorie 'Bedreigd'.

De categorie 'Bijna in Gevaar' is bedoeld voor soorten die net niet voldoen aan de criteria voor CR, EN en VU of om soorten waarvan verwacht wordt dat ze binnenkort tot een van deze categorieën zullen behoren. Hieraan worden door de IUCN geen kwantitatieve criteria gekoppeld, maar voor de opmaak van Vlaamse Rode Lijsten kan gebruik gemaakt worden van de criteria die voorgesteld werden door Maes et al. (2011).

2.1.3. Richtlijnen voor de regionale toepassing van IUCN criteria

De opmaak voor een regionale Rode Lijst gebeurt in drie stappen (Figuur 2). In stap 1 wordt bepaald welke taxa en regionale populaties geëvalueerd moeten worden. In een tweede stap wordt elke regionale populatie van elk taxon getoetst aan de geldende IUCN criteria (IUCN 2001, 2012) en voorlopig toegewezen aan één van de Rode Lijst-categorieën. Een derde stap bij de toepassing van de IUCN criteria op regionale populaties voorziet in de mogelijkheid om de Rode Lijst-categorie van een soort te verhogen of te verlagen naarmate bepaalde factoren leiden tot respectievelijk een verhoogd of verlaagd risico voor uitsterven. Hoe deze procedure kan toegepast worden op de Vlaamse situatie wordt beschreven in Maes et al. (2011) en schematisch weergegeven in Figuur 3. Indien de recente trend voorafgegaan wordt door een sterke historische achteruitgang kan overwogen worden om de soort in een hogere categorie te plaatsen. Daarnaast dient er ook een beoordeling te gebeuren

» Figuur 1. Indeling in IUCN Rode-Lijstcategorieën, met vermelding van de Engelse benaming en de afkorting. De categorieën in het rood zijn de Rode Lijst-categorieën *sensu stricto*.

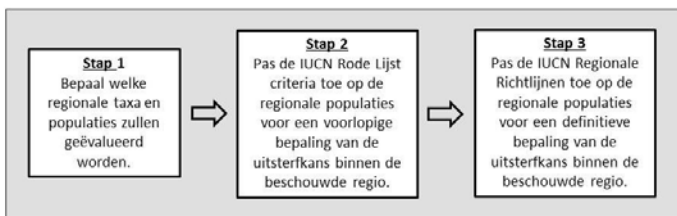
» Figure 1. Structure of the IUCN Red List categories.

► Tabel 1. Samenvatting van de vijf criteria (A-E) die gebruikt worden om te toetsen of een soort tot de Rode Lijst-categorieën 'Ernstig Bedreigd', 'Bedreigd' of 'Kwetsbaar' behoort.

► Table 1. Summary of the five criteria (A-E) used to evaluate if a species or taxon belongs in a threatened category (Critically Endangered, Endangered or Vulnerable).

Criteria	Rode Lijst-categorie		
	Ernstig Bedreigd	Bedreigd	Kwetsbaar
A. Populatie-trend			
	Achteruitgang gemeten over de laatste 10 jaar of 3 generaties		
A1	≥90%	≥70%	≥50%
A2, A3 & A4	≥80%	≥50%	≥30%
<p>A1. Waargenomen, geschatte, afgeleide of vermoedelijke populatieverandering in het verleden waarbij de oorzaken van de achteruitgang duidelijk omkeerbaar EN begrepen EN gestopt zijn, gebaseerd op één van de volgende subcriteria: (a) directe waarneming, (b) een trendindex, (c) een afname in oppervlakte (Area of Occupancy - AoO), areaalgrootte (Extent of Occurrence - EoO) en/of kwaliteit van de habitat, (d) actuele of potentiële exploitatie van individuen, (e) negatief effect van geïntroduceerde soorten, hybridisatie, ziektekiemen, vervuulende stoffen, competitie of parasieten.</p> <p>A2. Waargenomen, geschatte, afgeleide of vermoedelijke populatieverandering in het verleden, waarbij de oorzaken van de achteruitgang niet omkeerbaar zouden kunnen zijn OF onbegrepen OF niet gestopt zouden kunnen zijn, gebaseerd op subcriteria (a)-(e) onder A1.</p> <p>A3. Geprojecteerde of verwachte populatieverandering in de toekomst (maximum 100 jaar) gebaseerd op subcriteria (b)-(e) onder A1.</p> <p>A4. Waargenomen, geschatte, afgeleide, geprojecteerde of vermoedelijke populatieverandering (maximum 100 jaar) waarbij de tijdsperiode zowel het verleden als de toekomst bevat, waarbij de oorzaken van de achteruitgang niet omkeerbaar zouden kunnen zijn OF onbegrepen OF niet gestopt zouden kunnen zijn, gebaseerd op subcriteria (a)-(e) onder A1.</p>			
B. Verspreidingsgebied in de vorm van B1 en/of B2			
B1. Areaalgrootte (EoO)	<100 km ²	<5.000 km ²	<20.000 km ²
B2. Oppervlakte (AoO)	<10 km ²	<500 km ²	<2.000 km ²
EN minstens 2 van de volgende:			
(a) (i) Sterk versnipperd, OF			
(ii) Aantal vindplaatsen	1	≤ 5	≤ 10
(b) Voortdurende afname in			
(i) areaalgrootte, (ii) oppervlakte, (iii) oppervlakte, areaalgrootte en/of kwaliteit van de habitat, (iv) aantal vindplaatsen of subpopulaties, (v) aantal zich voortplantende individuen.			
(c) Extreme schommelingen in			
(i) areaalgrootte, (ii) oppervlakte, (iii) aantal vindplaatsen of subpopulaties, (iv) aantal zich voortplantende individuen.			
C. Kleine populaties in combinatie met versnippering, achteruitgang of schommelingen			
Aantal zich voortplantende individuen	<250	<2.500	<10.000
EN C1 of C2:			
C1. Geschatte achteruitgang van minstens	25% in 3 jaar of 1 generatie	20% in 5 jaar of 2 generaties (max. 100 jaar)	10% in 10 jaar of 3 generaties
C2. Een achteruitgang EN (a) en/of (b):			
(a) (i) Aantal zich voortplantende individuen in elke subpopulatie	<50	<250	<1.000
en/of			
(ii) %individuen in 1 subpopulatie	90–100%	95–100%	100%
(b) Extreme schommelingen in het aantal zich voortplantende individuen			
D. Zeer kleine populatiegrootte of zeer beperkte oppervlakte			
D1. Aantal zich voortplantende individuen	<50	<250	<1.000
			EN/OF
D2. Kleine oppervlakte of aantal populaties met een mogelijke bedreiging in de toekomst waardoor de soort in CR of RE zou kunnen belanden.			AoO < 20 km ² of aantal vindplaatsen ≤ 5
E. Kwantitatieve analyse van de kans op uitsterven			
	≥50% in 10 jaar of 3 generaties	≥20% in 20 jaar of 5 generaties (maximum 100 jaar)	≥10% in 100 jaar

► **Figuur 2.** De procedure voor de bepaling van de uitsterfkans (en Rode Lijst-status) van taxa en populaties op regionaal niveau, zoals bepaald door de IUCN.

► **Figure 2.** The process of assessing the extinction risk of taxa at the regional level.

► **Figuur 3.** Schema voor het toepassen van de IUCN Regionale Richtlijnen bij de opmaak van Rode Lijsten voor inheemse, zich voortplantende soorten in Vlaanderen (= stap 3 in Figuur 2). J = Ja; N = Nee; ? = Onbekend.

► **Figure 3.** Conceptual scheme of the procedure for adjusting the preliminary IUCN Red List Category to the final regional Red List Category. This refers to step three of the assessment process (see Figure 2).

van de kans dat regionale populaties 'gered' kunnen worden door uitwisseling met populaties in naburige regio's. Indien die kans hoog wordt geacht, kan de Rode Lijst-categorie desgevallend verlaagd worden (het zogenaamde 'downgraden').

2.2. Toepassing IUCN richtlijnen op broedvogelpopulaties in Vlaanderen

Voor de opmaak van de Vlaamse Rode Lijst werden de drie stappen gevolgd zoals beschreven in 2.1.3 en Figuur 2. Voor een uitgebreide beschrijving van de gebruikte criteria en databronnen, alsook basisgegevens over trends, verspreiding en populatiegroottes, verwijzen we naar Devos *et al.* (2016). Hieronder beperken we ons tot de grote lijnen van de toegepaste methodiek.

2.2.1. Opmaak lijst van te evalueren soorten (stap 1)

Conform de IUCN richtlijnen werden de criteria alleen toegepast op soorten die regelmatig tot broeden komen binnen hun natuurlijk verspreidingsareaal. Onregelmatige broedvogels, soorten die nog in een kolonisatieproces zitten, exoten en verwilderde populaties werden buiten beschouwing gelaten en kwamen terecht in de categorie NE (Niet Geëvalueerd) of NA (Niet van Toepassing). Een regelmatige broedvogel werd gedefinieerd als een soort die sinds 1900 in minstens tien aaneengesloten jaren met zekerheid heeft gebroed in Vlaanderen. Bij de exoten werden ook soorten die reeds gedurende lange tijd ingeburgerd zijn in Vlaanderen zoals Fazant *Phasianus colchicus* niet in de analyse meegenomen.

De toepassing van de IUCN criteria gebeurt tot op het niveau van ondersoorten. Er zijn evenwel niet veel soorten waarvan in Vlaanderen meerdere ondersoorten tot broeden komen (en die bovendien in het veld van elkaar te onderscheiden zijn). Zuivere broedgevallen van Engelse Gele Kwikstaart *Motacilla flava flavissima* en Rouwkwikstaart *Motacilla alba yarellii* vinden slechts op onregelmatige basis plaats.

► **Roerdomp *Botaurus stellaris*.** Grote Kreek Antwerpen (Foto Raymond De Smet)

In de jaren '90 oogde de toekomst van de Roerdomp in Vlaanderen bijzonder somber. Een decennialange populatieafname resulteerde toen in een broedbestand van minder dan 10 broedparen. Tegenwoordig worden in Vlaanderen weer regelmatig meer dan 20 territoria vastgesteld, vooral dankzij natuurinrichting- en beheermaatregelen in moerasgebieden. Ondanks die positieve trend is de broedpopulatie nog steeds erg klein en wordt de soort op de Rode Lijst als 'Ernstig Bedreigd' gecatalogeerd.

2.2.2. Bepalen van populatietrends, verspreiding en populatiegroottes (stap 2)

Na uitsluiting van onregelmatig broedende soorten en exoten werden de overblijvende soorten getoetst aan de vijf hoofdcriteria zoals beschreven in Tabel 1.

- Hoofdcriterium A: populatietrend

In de praktijk werd steeds gebruik gemaakt van het criterium A2: een populatieafname waarbij de oorzaken niet onomkeerbaar zouden kunnen zijn, of onbegrepen of niet gestopt zouden kunnen zijn.

Volgens de IUCN richtlijnen dient de trend berekend te worden over de laatste 10 jaar (kortlevende soorten met een generatietijd van drie jaar of minder) of over een periode van drie generaties (langlevende soorten). Voor dit rapport werd de generatielengte van de verschillende soorten ontleend aan BirdLife International (2004).

De belangrijkste bronnen voor het berekenen van populatietrends waren enerzijds gegevens van de meetnetten Algemene Broedvogels Vlaanderen (ABV) en Bijzondere Broedvogels Vlaanderen (BBV) (zie o.a. Vermeersch & Anselin 2009) en anderzijds een reeks beschikbare populatieschattingen uit verschillende perioden (vnl. gepubliceerd in het kader van atlasprojecten). Gezien de relatief korte periode met beschikbare gegevens wer-

den de lineaire ABV-trends over de periode 2007-2015 doorgerekend naar een periode van 10 jaar (en/of drie generaties).

Op basis van de hierboven aangehaalde meetnet- en atlasgegevens was het voor de meeste broedvogelsoorten mogelijk om een betrouwbare trend te bepalen. Voor een beperkt aantal schaarse soorten die te talrijk zijn om gebiedsdekkend te inventariseren (cf. BBV) maar te weinig algemeen om via het ABV-project gemonitord te worden, stelden zich problemen. In dergelijke gevallen werd door de auteurs van deze bijdrage een zo goed mogelijke inschatting gemaakt van de trend op basis van *expert judgement*, beschikbare inventarisatiegegevens van specifieke gebieden in Vlaanderen en trendgegevens uit de ons omringende landen en regio's.

- Hoofdcriterium B: verspreidingsgebied

De *Area of Occupancy* (AoO, te begrijpen als de effectief gebruikte oppervlakte) en de *Extent of Occurrence* (EoO, te begrijpen als het ruimere areaal) werden berekend op basis van de gegevens in de periode 2007-2014 in waarnemingen.be, het dataportaal van Natuurpunt. Voor het berekenen van de AoO werden de puntgegevens (XY-coördinaten) van alle soorten eerst toegekend aan UTM-hokken van 1x1 km². Aangezien er gebruik gemaakt werd van kilometerhokken, was het aantal hokken waarin een soort waargenomen werd ook meteen de AoO (uitgedrukt in km²). Voor het berekenen van de EoO werden de puntwaarnemingen toegekend aan de ecodistricten in Vlaanderen (Couvreur et al., 2004). De som van de oppervlakten van de ecodistricten waarin een soort waargenomen werd, beschouwen we als de EoO.

De bijkomende criteria (versnippering, beperkt aantal vindplaatsen, achteruitgang en schommelingen) werden enerzijds afgeleid uit de trendberekeningen voor criterium A en anderzijds bepaald op basis van *expert judgement*. Een vindplaats werd gedefinieerd als een broedplaats op het niveau van Europese Vogelrichtlijngebieden of *Important Bird Areas*. Zo vormen bijvoorbeeld alle broedlocaties van Grutto *Limosa limosa* in de IJzerbroeken samen één vindplaats. In het geval van vogels die in los kolonieverband broeden werden verschillende locaties/deelkolonies in elkaars nabijheid als één vindplaats beschouwd. Als voorbeeld kunnen we verwijzen naar dakbroedende Zilvermeeuwen *Larus argentatus*, waarbij alle locaties binnen één gemeente (bijv. Oostende) als één vindplaats werden beschouwd. Voor de bepaling van de achteruitgang in de kwaliteit van biotopen (subcriterium b(iii)), werd gebruikt gemaakt van Van Landuyt (2002).

- Hoofdcriteria C en D: populatiegrootte

Het gebruik van criterium C beperkte zich meestal tot subcriterium C1. Net als in Nederland en Groot-Brittannië werd criterium C2a niet toegepast omdat de aanwezigheid van verschillende subpopulaties, zoals bedoeld door de IUCN, in Vlaanderen weinig waarschijnlijk is. Ook criterium C2b was in de praktijk vaak moeilijk toepasbaar (afname moeilijk te berekenen indien de aantallen sterk schommelen). Bij criterium D werd telkens subcriterium D1 toegepast. Subcriterium D2 voegde in de praktijk nooit iets toe aan D1.

Cijfers over de meest recente populatiegroottes zijn hoofdzakelijk ontleend aan de EU rapportage 2013 (Anselin et al. 2013). Deze hebben betrekking op het aantal broedparen of territoria in de periode 2008-2012. De populatieschattingen zijn – naargelang de beschikbare gegevens en de zeldzaamheid van de betreffende soorten – op verschillende manieren tot stand gekomen. Bij zeldzamere soorten en koloniebroeders vormde het BBV-project de belangrijkste bron van informatie, waarbij vaak ook recentere gegevens van na 2012 gebruikt konden worden. Bij algemene soorten was vaak slechts een ruwe schatting mogelijk waarbij onder- en bovengrens ver van elkaar liggen. Bij toetsing van

populatiegroottes aan de IUCN criteria werd steeds het gemiddelde van de boven- en ondergrens gebruikt.

- Hoofdcriterium E: kwantitatieve analyse van kans op uitsterven.

Hiervoor ontbreken op dit ogenblik de nodige gegevens en zekerheden om betrouwbare analyses uit te voeren.

2.2.3. Verhogen en verlagen van categorieën (stap 3)

De Rode Lijst-categorie die bekomen wordt na toepassing van de criteria in stap 2 kan nog verhoogd of verlaagd worden naarmate de kans op uitsterven respectievelijk hoger of lager ingeschat wordt op basis van aanvullende factoren. Voor deze Vlaamse Rode Lijst werd hiervoor – conform de IUCN richtlijnen - rekening gehouden met twee factoren:

- Historische afname

De kans op het uitsterven van een soort wordt hoger geacht als de huidige populatietrend voorafgegaan wordt door een eerdere sterke afname. Daarom werd voor elke soort ook de historische trend in rekening gebracht, vooral op basis van beschrijvingen in Vermeersch et al. (2004). Bij soorten die de voorbije decennia een bijzonder sterke achteruitgang in populatiegrootte vertoonden (groter dan 50%), werd vervolgens nagegaan of die trend zich tijdens de laatste tien jaar (of over een periode van drie generaties) heeft verdergezet of zich inmiddels gestabiliseerd of omgebogen heeft tot een toename. Bij soorten met een blijvende afname werd de Rode Lijst-categorie verhoogd, in het andere geval werd de Rode Lijst-categorie behouden.

- Potentieel reddingseffect

Een volgende afweging was of de Vlaamse broedpopulaties 'gered' zou kunnen worden door uitwisseling met duurzame populaties in de naburige regio's. Indien er daar een grote kans toe was, werd de Rode Lijst-categorie uit stap 2 verlaagd. Het inschatten van de kans op een voldoende grote immigratie (en dus redding) uit onze buurlanden gebeurde op een onrechtstreekse manier. Bij soorten die in Nederland (Hustings et al. 2004) en/of Wallonië (Paquet & Jacob 2010) op de Rode Lijst zijn opgenomen (meestal wegens een dalende trend en/of kleine populatiegrootte), werd aangenomen dat het aantal immigranten onvoldoende hoog was om Vlaamse broedpopulaties in positieve zin te beïnvloeden. Bijgevolg werd voor deze soorten de Rode Lijst-categorie uit stap 2 behouden. Bij een aantal Vlaamse broedvogelsoorten met een duidelijk zuidelijke oorsprong werd dezelfde werkwijze toegepast maar dan op basis van hun Rode Lijst-status in Frankrijk (IUCN France et al. 2016). Ook voor soorten die op de Europese of Globale Rode Lijst staan, werd verondersteld dat een 'redding' van Vlaamse populaties vanuit andere populaties weinig waarschijnlijk was.

De IUCN richtlijnen voorzien ook in een eventuele verhoging van categorie indien de Vlaamse broedpopulatie zogenaamde putpopulaties zijn (populaties waar het aantal sterfgevallen hoger ligt dan het aantal geboorten). Omdat er in Vlaanderen echter nauwelijks soorten zijn waarvoor voldoende gegevens beschikbaar zijn over reproductie en sterfte, werd dit criterium niet toegepast op de Vlaamse populaties.

2.2.4. Enkele voorbeelden

Om het toepassen van de hierboven vermelde criteria wat bevattelijker te maken, geven we hieronder voor een aantal soorten een overzicht van de wijze waarop ze in een bepaalde Rode Lijst-categorie zijn terecht gekomen. Voor de specifieke omschrijving van de vermelde categorieën, criteria en subcriteria verwijzen we naar Figuur 1, Tabel 1 en Maes et al. (2011).

▶ Appelvink *Coccothraustes coccothraustes* (Foto David Verdonck)

Appelvinken zijn moeilijk te inventariseren waardoor nauwkeurige cijfers over populatiegrootte en trends in Vlaanderen ontbreken. Het huidige broedbestand wordt ruwweg geschat op 500-1000 paren, wat beduidend meer is dan enkele decennia geleden. Op de Rode Lijst is de soort opgenomen in de categorie 'Momenteel Niet in Gevaar'.

Woudaapje *Ixobrychus minutus*

De populatietrend over de laatste drie generaties (= 10 jaar) is duidelijk positief, namelijk van 11-19 paren in 2000-2002 naar 30-41 paren in (2008-2012). Op basis van het trendcriterium A2 is de soort dus 'Momenteel Niet in Gevaar'. Met een verspreiding die slechts 77 km² beslaat (criterium B2) komt de soort in aanmerking voor de categorie 'Bedreigd', echter alleen op voorwaarde dat ook aan twee van de subcriteria a, b of c wordt voldaan. Er wordt echter maar aan één subcriterium voldaan, nl. B2a(ii) wegens minder dan 10 vindplaatsen. Voor criterium B geldt daarom de categorie 'Bijna in Gevaar'. De populatiegrootte is klein genoeg voor criterium C maar gezien de soort geen afname of extreme schommelingen vertoont over de laatste één, twee of drie generaties, geldt hiervoor de categorie 'Momenteel Niet in Gevaar'. De huidige populatiegrootte van 30-41 broedparen heeft omgerekend betrekking op 60 tot 82 individuen. Op basis van criterium D (zeer kleine populatie) kan de soort bijgevolg toegewezen worden aan de categorie 'Bedreigd'. Als we de criteria A, B, C en D naast elkaar zetten, dan zien we dat het Woudaapje het hoogst scoort voor categorie D en op basis daarvan in eerste instantie in de Rode Lijst-categorie 'Bedreigd' kan worden opgenomen. Er dient echter ook nog te worden nagegaan of er sprake is van een historische (en blijvende) achteruitgang en/of van een mogelijk 'reddingseffect' vanuit naburige populaties, waardoor de soort kan doorschuiven naar een hogere of lagere categorie.

De eerste betrouwbare populatieschatting voor Vlaanderen dateert van de periode 1973-1977 en bedroeg toen ongeveer 60 broedparen. Op het dieptepunt begin de jaren '90 kwamen nog amper 10 broedparen tot broeden. Die historische afname zette zich echter niet door tijdens de laatste 10 jaar en om die reden wordt de soort toch niet in een hogere RL-categorie ('Ernstig Bedreigd') geplaatst.

Het Woudaapje is opgenomen in de Nederlandse en Waalse IUCN Rode Lijst (respectievelijk in de categorieën 'Kwetsbaar' en 'Ernstig Bedreigd') zodat de kans op een betekenisvolle immigratie in Vlaanderen niet zo groot wordt geacht. Daarom schuift de soort in Vlaanderen niet door naar een lagere RL-categorie ('Kwetsbaar'). Het Woudaapje kan dus definitief opgenomen worden in de RL-categorie 'Bedreigd'.

Havik *Accipiter gentilis*

Over de laatste drie generaties (18 jaar) is de Vlaamse populatie sterk toegenomen: van 110-160 paren in 1989-91 tot 300-400 paren in de jaren 2000, waarna een zekere stabilisatie van de aantallen optrad. Dit levert een beoordeling 'Momenteel Niet in Gevaar' op voor het trendcriterium A. Met een oppervlakte van 1370 km² en een areaal van ruim 13.000 km² komt de soort op basis van het criterium voor de omvang van het verspreidingsgebied in aanmerking voor de categorie 'Kwetsbaar' maar er wordt niet voldaan aan de subcriteria van B2: het aantal vindplaatsen is te hoog en er is geen sterke afname of sterke schommeling van het areaal. Ook hier scoort de Havik dus 'Momenteel Niet in Gevaar'. Dit is eveneens het geval voor criterium C omdat de weliswaar vrij kleine populatiegrootte niet gepaard gaat met een achteruitgang of grote aantalschommelingen. Met de huidige populatieschatting van 300-400 broedparen (= 600-800 exemplaren) wordt wel voldaan aan criterium D (zeer kleine populatiegrootte) en dat resulteert in een aanwijzing als 'Kwetsbaar'. Dit is ook de voorlopige RL-categorie waartoe de soort behoort na gezamenlijke evaluatie van de vier basiscriteria A, B, C en D. Gezien er geen sprake is van een historische achteruitgang is een verhoging van de RL-categorie niet aan de orde. Haviken doen het ook goed in Nederland en Wallonië (staan er niet op de RL) zodat een poten-

tiel reddingseffect vanuit naburige regio's voldoende hoog wordt beschouwd om een Vlaamse populatie te 'redden' indien dat nodig zou zijn. Daarom wordt de RL-categorie van de Havik in Vlaanderen met één stap verlaagd tot 'Bijna in Gevaar'.

Ringmus *Passer montanus*

Resultaten van het ABV-project wijzen op een alarmerende achteruitgang. Over de laatste 10 jaar zijn de aantallen gemiddeld met 93,7% achteruitgegaan. De boven- en ondergrens van de foutenmarge liggen respectievelijk op -69 en -98,7%. Omdat er met de extrapolatie van de ABV-gegevens (van 7 jaar naar 10 jaar) een zekere mate van onzekerheid aan de trendanalyse wordt toegevoegd, wordt uit het voorzichtigheidsprincipe geopteerd voor gebruik van de bovengrens van het confidentie-interval (-69%) wat betreft toetsing aan trendcriterium A. Daarmee komt de Ringmus in de categorie 'Bedreigd' terecht. De verspreiding van de soort is inmiddels vrij beperkt geworden (1037 km² hokken en een areaal van 13.540 km²) en hierdoor behoort een plaatsing in categorie 'Kwetsbaar' tot de mogelijkheden indien voldaan wordt aan minstens twee van de subcriteria onder criterium B. Er is echter slechts één subcriterium van toepassing, nl. een voortdurende afname van de oppervlakte en/of de kwaliteit van het habitat en van het aantal zich voortplantende individuen (B2b(iii,v)). Daarom kunnen we de Ringmus voor wat betreft criterium B niet toewijzen aan de categorie 'Kwetsbaar' maar wel aan 'Bijna in Gevaar'. Er zijn geen goede gegevens beschikbaar over de actuele populatiegrootte in Vlaanderen. Voor de EU-rapportage in 2008-2012 werd voor de Ringmus de brede klasse van 10.000-50.000 paren gehanteerd. Dit impliceert dat de populatie – ondanks de sterke afname - nog te groot is voor toepassing van criteria C en D die betrekking hebben op respectievelijk kleine en zeer kleine populaties. Het zwaarst wegende criterium is dus trendcriterium A waardoor de soort in eerste instantie opgenomen wordt in de RL-categorie 'Bedreigd'. Er blijkt echter ook sprake te zijn van een historische achteruitgang. Tussen de jaren 1970 en de periode 2000-2002 is de Vlaamse broedpopulatie mogelijk reeds met 90% afgenomen. Gezien die achteruitgang tot op vandaag niet gestopt is, wordt de RL-categorie 'Bedreigd' met één categorie verhoogd naar 'Ernstig Bedreigd'. Daarnaast is een 'redding' van de Vlaamse populatie door immigratie uit naburige regio's weinig aannemelijk omdat de soort ook daar op de RL staat ('Bedreigd' in Nederland, 'Bijna in Gevaar' in Wallonië). Daarom vindt er geen 'downgrade' van categorie plaats en wordt de Ringmus definitief opgenomen in de RL-categorie 'Ernstig Bedreigd'.

3. De IUCN Rode Lijst 2016

Na uitsluiting van onregelmatige broedvogels, verwilderde soorten en exoten bleven 161 soorten over waarvan de bedreigingsstatus

» Tabel 2. Verdeling van het aantal broedvogelsoorten in Vlaanderen over de verschillende IUCN Rode Lijst-categorieën.

» Table 2. Number and proportion of breeding bird species in Flanders within the different IUCN Red List categories.

	Aantal soorten	%
RE - Regionaal Uitgestorven	6	3,7
CR - Ernstig Bedreigd	25	15,5
EN - Bedreigd	16	9,9
VU - Kwetsbaar	20	12,4
NT - Bijna in Gevaar	25	15,5
LC - Momenteel niet in Gevaar	67	41,6
DD - Onvoldoende Data	2	1,2
Totaal aantal geëvalueerde soorten	161	

werd geëvalueerd. Voor de (onder)soorten die werden toegewezen aan de categorieën 'Niet Geëvalueerd' (NE) en 'Niet van Toepassing' (NA), verwijzen we naar Devos et al. (2016). Er werden 36 soorten als onregelmatige broedvogel geclassificeerd, waarvan er 11 geen broedgevallen meer lieten noteren tijdens de laatste tien jaar (bijv. Noordse Stern *Sterna paradisaea* en Cirlgors *Emberiza cirlus*). Daarnaast waren er minstens 18 uitheemse of verwilderde soorten waarvan in Vlaanderen voortplanting in het wild werd vastgesteld. Bij enkele soorten ging het om eenmalige of zeer occasionele broedgevallen (bijv. Gewone Kookabura *Dacelo novaeguineae*), andere soorten zijn reeds goed ingeburgerd en hebben inmiddels populaties gevormd die zichzelf in stand houden (o.a. Canadese Gans *Branta canadensis* en Fazant).

De verdeling van de geëvalueerde soorten over de verschillende categorieën wordt weergegeven in Tabel 2 en Figuur 4. In Tabel 3 worden voor alle Rode Lijst-categorieën de toegekende soorten weergegeven.

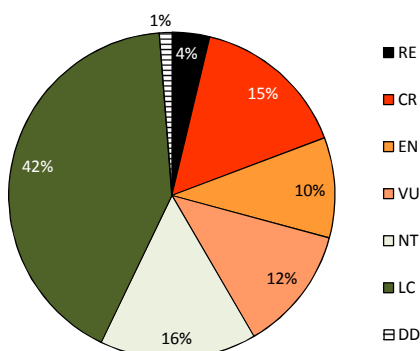
Zes soorten zijn in de categorie 'Regionaal uitgestorven' opgenomen. Een soort werd als uitgestorven beschouwd indien er de laatste 10 jaar geen broedgevallen meer werden vastgesteld. De meest recent verdwenen soort betreft Klapekster *Lanius excubitor*, met een laatste broedgeval in 2000. Van de Kemphaan *Philomachus pugnax* - die op de vorige Rode Lijst nog als uitgestorven in Vlaanderen werd beschouwd – werd in 2012 te Kluizen een zeker broedgeval vastgesteld waardoor de soort is doorgeschoven naar de categorie 'Ernstig Bedreigd'.

In de periode 1970-2000 stierven gemiddeld twee soorten per decennium uit (Devos et al. 2004). Dat er na de eeuwwisseling geen nieuwe soorten meer zijn verdwenen uit Vlaanderen, kan echter bezwaarlijk als een echte kentering worden gezien. Op de nieuwe Rode Lijst wordt immers 38% van de soorten als 'In Gevaar' beschouwd (= categorieën CR+EN+VU). Niet minder dan 16% is 'Ernstig Bedreigd'. Van de 25 soorten in deze categorie zijn er vijf die op dit ogenblik nog slechts op onregelmatige basis in Vlaanderen broeden, en vier waarvan het aantal broedparen de laatste jaren minder dan vijf bedraagt en die dus op de rand van uitsterven staan. Slechts 42% van de beschouwde soorten wordt als 'Momenteel niet in Gevaar' gecatalogeerd.

Bij twee soorten zijn er niet genoeg gegevens beschikbaar om een Rode Lijst-categorie te bepalen. Van de Ransuil *Asio otus* waren er onvoldoende wetenschappelijk onderbouwde cijfergegevens voorhanden om populatiegrootte en recente trends te bepalen, hoewel er sterke aanwijzingen zijn van een significante afname tijdens de voorbije decennia. Bij de Sijs *Carduelis spinus* is het statuut als

» Figuur 4. IUCN Rode Lijst-status van broedvogels in Vlaanderen

» Figure 4. IUCN Red List status of breeding birds in Flanders.

► Tabel 3. IUCN Rode Lijst van de Vlaamse broedvogels, 2016. Voor elke soort worden ook de meest doorslaggevende criteria (cfr. Tabel 1) voor de opname in de betreffende Rode Lijst-categorie weergegeven.

► Table 3. IUCN Red List of breeding birds in Flanders, 2016. For all species, the key criteria for their categorization are indicated.

RE - Regionaal uitgestorven (6)		Laatste broedgeval	Laatste broedgeval
Korhoen <i>Tetrao tetrax</i>	[1997]	Duinpieper <i>Anthus campestris</i>	[1987]
Zwarte Stern <i>Chlidonias niger</i>	[1984]	Ortolaan <i>Emberiza hortulana</i>	[1998]
Hop <i>Upapa epops</i>	[1981]	Klapekster <i>Lanius excubitor</i>	[2000]
CR - Ernstig Bedreigd (25)			
Roerdomp <i>Botaurus stellaris</i>	D1	Kuifleeuwerik <i>Galerida cristata</i>	A2, B2, C1, D1
Lepelaar <i>Platalea leucorodia</i>	D1	Kramsvogel <i>Turdus pilaris</i>	C1
Grauwe Kiekendief <i>Circus pygargus</i>	B2, D1	Paapje <i>Saxicola rubetra</i>	A2, C1, D1
Porseleinhoen <i>Porzana porzana</i>	D1	Tapuit <i>Oenanthe oenanthe</i>	A2, C1, D1
Kwartelkoning <i>Crex crex</i>	D1	Graszanger <i>Cisticola juncidis</i>	A2, C1, C2, D1
Bontbekplevier <i>Charadrius hiaticula</i>	D1	Snor <i>Locustella luscinioides</i>	D1
Strandplevier <i>Charadrius alexandrinus</i>	A2, B2, C1, D1	Grote Karekiet <i>Acrocephalus arundinaceus</i>	D1
Kemphaan <i>Philomachus pugnax</i>	B2, D1	Buidelmees <i>Remiz pendulinus</i>	C1, D1
Watersnip <i>Gallinago gallinago</i>	C1, D1	Ringmus <i>Passer montanus</i>	A2
Stormmeeuw <i>Larus canus</i>	D1	Europese Kanarie <i>Serinus serinus</i>	A2, C1, D1
Dwergstern <i>Sterna albifrons</i>	B2, C1	Barmsijs <i>Carduelis flammea</i>	D1
Zomertortel <i>Streptopelia turtur</i>	A2	Grauwe Gors <i>Emberiza calandra</i>	A2
Draaihals <i>Jynx torquilla</i>	B2, D1		
EN - Bedreigd (16)			
Geoorde Fuut <i>Podiceps nigricollis</i>	D1	Patrijs <i>Perdix perdix</i>	A2
Woudaapje <i>Ixobrychus minutus</i>	D1	Steltkluut <i>Himantopus himantopus</i>	D1
Kleine Zilverreiger <i>Egretta garzetta</i>	D1, C1	Kievit <i>Vanellus vanellus</i>	A2
Ooievaar <i>Ciconia ciconia</i>	D1	Wulp <i>Numenius arquata</i>	C1
Zomertaling <i>Anas querquedula</i>	D1	Graspieper <i>Anthus pratensis</i>	C1
Grote Stern <i>Sterna sandvicensis</i>	A2, B2, C1	Matkop <i>Parus montanus</i>	A2
Bruine Kiekendief <i>Circus aeruginosus</i>	D1	Wielewaal <i>Oriolus oriolus</i>	A2
Slechtvalk <i>Falco peregrinus</i>	D1	Grauwe Klauwier <i>Lanius collurio</i>	D1
VU- Kwetsbaar (20)			
Kluut <i>Recurvirostra avosetta</i>	D1	Nachtegaal <i>Luscinia megarhynchos</i>	A2
Kleine Plevier <i>Charadrius dubius</i>	D1	Fluiter <i>Phylloscopus sibilatrix</i>	D1
Grutto <i>Limosa limosa</i>	C1	Fitis <i>Phylloscopus trochilus</i>	A2
Tureluur <i>Tringa totanus</i>	C1	Goudhaan <i>Regulus regulus</i>	A2
Zwartkopmeeuw <i>Larus melanocephalus</i>	B2	Baardmannetje <i>Panurus biarmicus</i>	D1
Kokmeeuw <i>Larus ridibundus</i>	A2	Staartmees <i>Aegithalos caudatus</i>	A2
Visdief <i>Sterna hirundo</i>	B2, C1	Kortsnavelboomkruiper <i>Certhia familiaris</i>	D1
Ijsvogel <i>Alcedo atthis</i>	A2, C1, C2, D1	Huismus <i>Passer domesticus</i>	A2, B2
Veldleeuwerik <i>Alauda arvensis</i>	B2	Kneu <i>Carduelis cannabina</i>	B2
Boerenwaluw <i>Hirundo rustica</i>	B2	Kruisbek <i>Loxia curvirostra</i>	D1
NT - Bijna in Gevaar (25)			
Knobbelzwaan <i>Cygnus olor</i>	D1	Boomleeuwerik <i>Lullula arborea</i>	B2
Wintertaling <i>Anas crecca</i>	D1	Oeverwaluw <i>Riparia riparia</i>	B2
Slobeend <i>Anas clypeata</i>	D1	Boompieper <i>Anthus trivialis</i>	B2

Tafeleend <i>Aythya ferina</i>	D1	Grote Gele Kwikstaart <i>Motacilla cinerea</i>	D1
Wespendief <i>Pernis apivorus</i>	D1	Grote Lijster <i>Turdus viscivorus</i>	A2
Havik <i>Accipiter gentilis</i>	D1	Cetti's Zanger <i>Cettia cetti</i>	D1
Boomvalk <i>Falco subbuteo</i>	B2	Spotvogel <i>Hippolais icterina</i>	B2
Houtsnip <i>Scolopax rusticola</i>	D1	Tuinfluitier <i>Sylvia borin</i>	A2
Kleine Mantelmeeuw <i>Larus fuscus</i>	B2	Grauwe Vliegenvanger <i>Muscicapa striata</i>	B2
Zilvermeeuw <i>Larus argentatus</i>	B2	Zwarte Mees <i>Parus ater</i>	A2
Nachtzwaluw <i>Caprimulgus europaeus</i>	B2	Goudvink <i>Pyrrhula pyrrhula</i>	D1
Zwarte Specht <i>Dryocopus martius</i>	D1	Rietgors <i>Emberiza schoeniclus</i>	B2
Middelste Bonte Specht <i>Dendrocopos medius</i>	D1		

LC - Momenteel Niet in Gevaar (67)

Dodaars <i>Tachybaptus ruficollis</i>	Blauwborst <i>Luscinia svecica</i>
Fuut <i>Podiceps cristatus</i>	Zwarte Roodstaart <i>Phoenicurus ochruros</i>
Aalscholver <i>Phalacrocorax carbo</i>	Gekraagde Roodstaart <i>Phoenicurus phoenicurus</i>
Blauwe Reiger <i>Ardea cinerea</i>	Roodborsttapuit <i>Saxicola torquata</i>
Grauwe Gans <i>Anser anser</i>	Merel <i>Turdus merula</i>
Bergeend <i>Tadorna tadorna</i>	Zanglijster <i>Turdus philomelos</i>
Krakeend <i>Anas strepera</i>	Sprinkhaanzanger <i>Locustella naevia</i>
Wilde Eend <i>Anas platyrhynchos</i>	Rietzanger <i>Acrocephalus schoenobaenus</i>
Kuifeend <i>Aythya fuligula</i>	Bosrietzanger <i>Acrocephalus palustris</i>
Sperwer <i>Accipiter nisus</i>	Kleine Karekiet <i>Acrocephalus scirpaceus</i>
Buizerd <i>Buteo buteo</i>	Braamsluiper <i>Sylvia curruca</i>
Torenvalk <i>Falco tinnunculus</i>	Grasmus <i>Sylvia communis</i>
Scholekster <i>Haematopus ostralegus</i>	Zwartkop <i>Sylvia atricapilla</i>
Kwartel <i>Coturnix coturnix</i>	Tjiftjaf <i>Phylloscopus collybita</i>
Waterral <i>Rallus aquaticus</i>	Vuurgoudhaan <i>Regulus ignicapillus</i>
Meerkoet <i>Fulica atra</i>	Bonte Vliegenvanger <i>Ficedula hypoleuca</i>
Waterhoen <i>Gallinula chloropus</i>	Glanskop <i>Parus palustris</i>
Holenduif <i>Columba oenas</i>	Kuifmees <i>Parus cristatus</i>
Houtduif <i>Columba palumbus</i>	Pimpelmees <i>Parus caeruleus</i>
Turkse Tortel <i>Streptopelia decaocto</i>	Koolmees <i>Parus major</i>
Koekoek <i>Cuculus canorus</i>	Boomklever <i>Sitta europaea</i>
Kerkuil <i>Tyto alba</i>	Boomkruiper <i>Certhia brachydactyla</i>
Steenuil <i>Athena noctua</i>	Ekster <i>Pica pica</i>
Bosuil <i>Strix aluco</i>	Kauw <i>Corvus monedula</i>
Gierzwaluw <i>Apus apus</i>	Roek <i>Corvus frugilegus</i>
Groene Specht <i>Picus viridis</i>	Zwarte Kraai <i>Corvus corone</i>
Grote Bonte Specht <i>Dendrocopos major</i>	Gaai <i>Garrulus glandarius</i>
Kleine Bonte Specht <i>Dendrocopos minor</i>	Spreeuw <i>Sturnus vulgaris</i>
Huiszwaluw <i>Delichon urbica</i>	Vink <i>Fringilla coelebs</i>
Gele Kwikstaart <i>Motacilla flava</i>	Groenling <i>Carduelis chloris</i>
Witte Kwikstaart <i>Motacilla alba</i>	Putter <i>Carduelis carduelis</i>
Winterkoning <i>Troglodytes troglodytes</i>	Appelvink <i>Coccothraustes coccothraustes</i>
Heggenmus <i>Prunella modularis</i>	Geelgors <i>Emberiza citrinella</i>
Roodborst <i>Erithacus rubecula</i>	

DD - Onvoldoende Data (2)

Ransuil <i>Asio otus</i>	Sijs <i>Carduelis spinus</i>
---------------------------------	-------------------------------------

➤ **Snor** *Locustella luscinioides* (Foto David Verdonck)

De Snor is vooral omwille van de kleine populatiegrootte opgenomen in de Rode Lijst-categorie 'Ernstig Bedreigd'. Al sinds de jaren '90 liggen populatieschattingen voor Vlaanderen gemiddeld tussen 15 en 20 broedparen. Dat is fors minder dan in de jaren '70 toen de populatie nog 70-80 paren bedroeg. Daarenboven is het verspreidingsgebied erg beperkt en geschikt broedhabitat schaars.

broedvogel onduidelijk, in de eerste plaats omdat waarnemingen van paartjes met uitgevlogen jongen betrekking kunnen hebben op vogels die reeds verre afstanden hebben afgelegd.

4. Discussie

4.1. Vergelijking met andere regio's en landen

Een goede vergelijking tussen de vorige Rode Lijst van de Vlaamse broedvogels (2004) en de huidige is niet mogelijk wegens de

verschillen in gebruikte criteria. Dat in 2004 nog ruim 55% als 'Momenteel niet in Gevaar' werd gecatalogeerd, tegenover amper 42% nu, kan in belangrijke mate aan het verschil in methodiek worden toegeschreven. De gestandaardiseerde IUCN criteria en richtlijnen laten echter wel toe om een betrouwbare vergelijking te maken tussen IUCN Rode Lijsten in Vlaanderen en andere landen of regio's. Hiervoor verwijzen we naar Tabel 4. Vlaanderen scoort het hoogst wat betreft het aandeel soorten 'Ernstig Bedreigd' en het laagst wat betreft soorten 'Momenteel niet in Gevaar'. Dit kan een aanwijzing

➤ **Tabel 4.** Vergelijking van de verdeling van het aantal geëvalueerde (broedvogel)soorten over de diverse IUCN Rode Lijst-categorieën in Vlaanderen, Wallonië, Nederland en Frankrijk.

➤ **Table 4.** Comparison of IUCN Red List categorization of breeding birds in Flanders, Wallonia, The Netherlands and France.

	Vlaanderen 2016		Wallonië 2010		Nederland 2004		Frankrijk 2016	
	# soorten	%	# soorten	%	# soorten	%	# soorten	%
RE - Regionaal Uitgestorven	6	3,7	2	1,3	7	3,9	5	1,8
REW – Region. Uitgestorven in het Wild	0	0	0	0	1	0,6	0	0
CR - Ernstig Bedreigd	25	15,5	14	9,4	21	11,8	16	5,6
EN - Bedreigd	16	9,9	9	6	19	10,7	30	10,6
VU - Kwetsbaar	20	12,4	20	13,4	19	10,7	46	16,4
NT - Bijna in Gevaar	25	15,5	20	13,4	18	11,8	43	15,1
LC - Momenteel Niet in Gevaar	67	41,6	84	56,4	90	50,6	142	50,0
DD - Onvoldoende Data	2	1,2	0	0	3	1,7	2	0,7
Totaal aantal geëvalueerde soorten	161		149		178		284	
CR + EN + VU	61	37,9	43	28,9	59	33,1	92	32,4

► Tabel 5. Sleutelcriteria voor de toewijzing van soorten tot de IUCN Rode Lijst-categorieën 'CR-Ernstig Bedreigd', 'EN-Bedreigd', 'VU-Kwetsbaar' en 'NT-Bijna in Gevaar'.

► Table 5. Key criteria for Red List categorizations of breeding birds in Flanders.

	CR	EN	VU	NT	TOTAAL
Criterium A - Populatieafname	9	5	7	8	29
Criterium B - Verspreiding	5	1	6	10	22
Criterium C - Kleine populatiegrootte	10	4	4	0	18
Criterium D - Zeer kleine populatiegrootte	20	9	7	8	44
Criterium E - Kwantitatieve analyse	0	0	0	0	0

zijn dat veel soorten het in Vlaanderen minder goed doen dan in naburige regio's, waarbij mogelijk factoren als verstedelijking, versnippering en intensieve landbouw een rol spelen. Anderzijds lijkt het er op dat bepaalde IUCN criteria automatisch leiden tot meer 'Ernstig Bedreigde' soorten in kleine regio's zoals Vlaanderen, omdat er bij veel soorten wellicht een positief verband is tussen oppervlakte van de regio en de populatiegrootte. Uit Tabel 5 blijkt dat bij de totstandkoming van de Vlaamse Rode Lijst vooral criterium D een bepalende rol heeft gespeeld bij de toekenning van soorten in de diverse categorieën.

4.2. Relatie met broedhabitat

De bedreigingsstatus van soorten is vaak gerelateerd aan de kwantiteit en de kwaliteit van de broedhabitat. Daarom hebben we alle 161

geëvalueerde broedvogelsoorten toegewezen aan een bepaald type leefgebied. De meeste soorten zijn weliswaar niet gebonden aan één bepaald type habitat, maar in dat geval werd telkens gekozen voor het habitat dat als het meest belangrijke werd geacht. Indien er geen duidelijk overwicht was van één bepaald type leefgebied werd de soort ingedeeld in de categorie 'Gemengd'.

In Tabel 6 is voor alle onderscheiden habitattypes de verdeling van de soorten over de verschillende Rode Lijst-categorieën weergegeven. De procentuele verdeling wordt getoond in Figuur 5. Er zijn drie habitattypes waar meer dan de helft van de soorten 'In Gevaar' zijn: dynamische kustgebieden, extensief beheerde graslanden en het agrarische cultuurlandschap. Bij de graslanden zijn zelfs alle soorten opgenomen in de Rode Lijst-categorieën 'Ernstig Bedreigd', 'Bedreigd' en 'Kwetsbaar'. Het bevestigt nog maar eens dat soorten als Kwartelkoning, Paapje maar ook algemenere weidevogels als Wulp en Graspieper het steeds moeilijker hebben om zich te handhaven in een landbouwlanschap waar traditioneel hooiland- en grasweidebeheer grotendeels vervangen is door intensieve kuilwinning en/of akkerbouw.

Ook opvallend is dat in de groep van de dynamische kustgebieden de helft van de soorten 'Ernstig Bedreigd' is. Soorten als Dwergstern en Strandplevier vonden na de teloorgang van hun natuurlijke broedbiotopen tijdelijk een alternatief in kunstmatig ontstane terreinen (vooral in havengebieden). Maar nu ook veel van die gebieden zijn verdwenen, zijn deze soorten afhankelijk geworden van gerichte natuurontwikkelingsmaatregelen. Tot op

► Wulp *Numenius arquata* (Foto Pascal de Munck)

De Wulp is één van de vele weidevogelsoorten die forse klappen krijgt door landbouwintensivering, niet alleen in Vlaanderen maar in grote delen van Europa. In de periode 2000-2002 leek de soort nog goed stand te kunnen houden in de Kempense broedgebieden, na een succesvolle overschakeling van heideterreinen naar cultuurgraslanden. De Vlaamse populatie werd toen geschat op 500-600 paren. Nieuwe schattingen komen echter niet hoger uit dan 350 tot 400 paren. Op basis van deze recente populatieafname is de Wulp opgenomen in de categorie 'Bedreigd'.

Tabel 6. Verdeling van het aantal Rode Lijst-soorten over verschillende types van broedhabitat

Table 6. Number of species within the Red List categories, according to breeding habitat types.

	RE	CR	EN	VU	NT	LC	DD
Dynamische kustgebieden (12 soorten)	0	6	1	3	2	0	0
Moerassen en rietvelden (16)	0	5	2	1	2	6	0
Waterrijke gebieden, open water (25)	1	1	3	3	6	11	0
Extensief beheerde graslanden (11)	0	5	4	2	0	0	0
Agrarisch cultuurlandschap (16)	1	3	3	3	0	6	0
Heide en open bos (6)	2	0	0	0	3	1	0
Bossen en struwelen (53)	2	5	2	7	12	23	2
Bebouwd gebied (6)	0	0	1	1	0	4	0
Gemengd (16)	0	0	0	0	0	16	0

vandaag zijn die echter onvoldoende om een duurzaam populatieherstel te bewerkstelligen.

Bij soorten van het agrarische cultuurlandschap wordt de staat van instandhouding vooral bepaald door de evolutie van de landbouw in de richting van meer grootschaligheid en intensiever landgebruik. Soortgerichte beheerovereenkomsten met landbouwers (bijv. voor akkervogels) zijn vooralsnog te kleinschalig om op het niveau van Vlaamse broedpopulaties een wezenlijk verschil te realiseren.

Eurytope soorten die in een brede waaier van biotopen voorkomen, zijn zoals verwacht het minst bedreigd in Vlaanderen. Het gaat meestal om soorten die zich gemakkelijk kunnen aanpassen aan menselijke aanwezigheid zoals Winterkoning, Merel en Ekster.

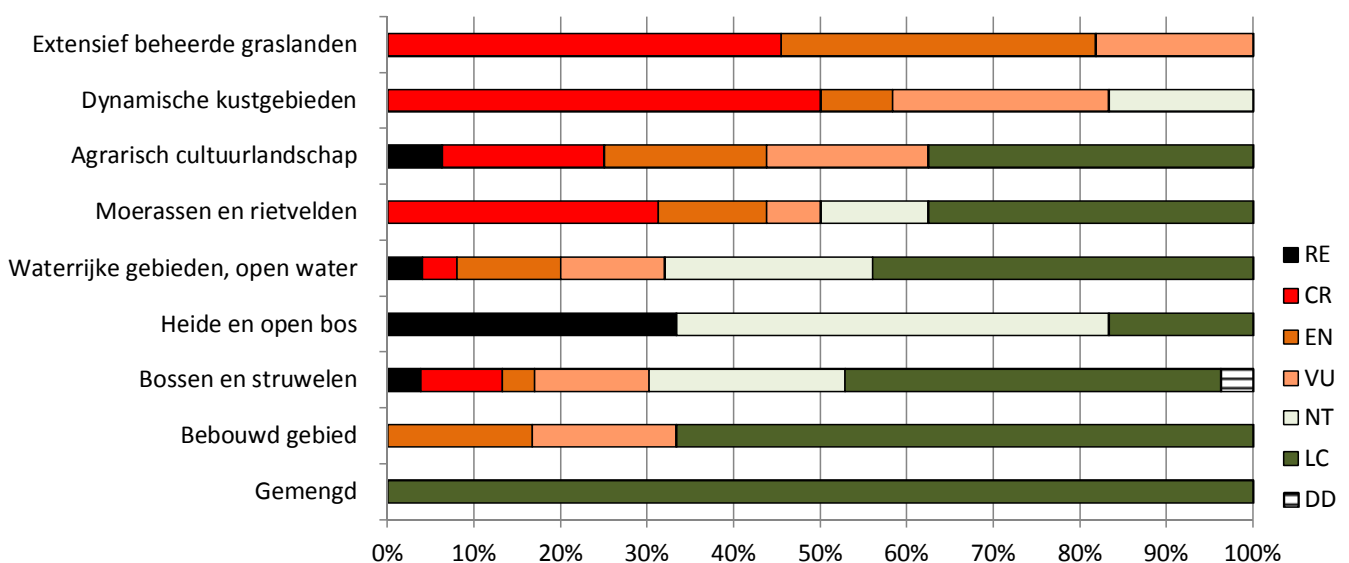
4.3. Van Rode Lijsten naar prioriteiten voor natuurbehoud

Het inschatten van de uitsterfkans in de vorm van Rode Lijsten en het bepalen van prioriteiten voor bescherming van soorten zijn twee processen die weliswaar gerelateerd zijn aan elkaar maar die zeker niet hetzelfde zijn. Dit wordt ook extra benadrukt door de IUCN (IUCN 2012b). Naast het risico van soorten om uit te sterven, wordt bij het opstellen van natuurbehoudsprioriteiten normaal gezien ook rekening gehouden met andere factoren die zowel van ecologische, fylogenetische, historische of culturele aard kunnen zijn. Ook de kans op succes van beschermingsacties, beschikbare fondsen en personeel, kosten-baten analyses en het wettelijke kader zijn vaak bepalende factoren bij keuzes die moeten gemaakt worden. Daarnaast is het belangrijk dat ook rekening gehouden wordt

met een ruimer kader dat buiten de grenzen van Vlaanderen gaat. De status van een soort op Europees of globaal niveau en het aandeel van de Vlaamse aantallen in de totale populatie is bij het stellen van prioriteiten zeker een belangrijke factor. Zo zou het kunnen dat de Grutto (categorie 'Kwetsbaar') een hogere natuurbeschermingsprioriteit krijgt dan de Bontbekplevier ('Ernstig Bedreigd'), ook al is deze laatste in een hogere Rode Lijst-categorie opgenomen. De Grutto is immers in Europa wegens een aanzienlijke populatieafname als 'Kwetsbaar' en globaal als 'Bijna in Gevaar' gecatalogeerd. De Bontbekplevier wordt beschouwd als 'Momenteel niet In Gevaar'. Bij de Grutto broedt bovendien ruim 1% van de West-Europese populatie in Vlaanderen, terwijl de Bontbekplevier hier steeds in erg kleine aantallen heeft gebroed die weinig betekenisvol zijn op internationaal niveau. In diverse landen is een vaste procedure uitgewerkt waarbij vertrekkend vanuit Rode Lijsten gekomen wordt tot een lijst van soorten die vanuit natuurbehoudsoogpunt prioriteit genieten voor het nemen van beschermingsmaatregelen (zie o.a. Keller & Bollmann 2004, Rodrigues et al. 2006, Fitzpatrick et al. 2007). Het is aangeraden om ook voor Vlaanderen een dergelijke procedure uit te werken, o.a. in functie van nog op te stellen soortbeschermingsprogramma's.

Dankwoord

We danken alle vrijwilligers die gegevens aanleverden die hebben bijgedragen tot de totstandkoming van deze IUCN Rode Lijst, hetzij door mee te werken aan langlopende meetnetten zoals de projec-

Figuur 5. Procentuele verdeling van de Rode Lijst-categorieën volgens het type broedhabitat.

Figure 5. Proportion of Red List categories according to breeding habitat types.

■ Dwergsterne *Sterna albifrons* (Foto David Verdonck)

De Dwergsterne is als broedvogel ernstig bedreigd in Vlaanderen. De laatste jaren wordt de kaap van 50 broedparen niet meer gehaald. Op het hoogtepunt in de tweede helft van de jaren '90 werden nog tot meer dan 300 paren geteld. De grootste bedreiging wordt gevormd door de kwetsbaarheid van de broedgebieden voor industriële ontwikkeling, vegetatiesuccessie en predatie. Met slechts één broedlocatie en amper zes broedparen in 2016 staat de soort op het punt om te verdwijnen uit Vlaanderen.

ten Bijzondere en Algemene Broedvogels Vlaanderen, hetzij door losse waarnemingen en verspreidingsgegevens in te voeren in waarnemingen.be. Een goede Rode Lijst staat of valt immers met een voldoende beschikbaarheid van kwaliteitsvolle basisgegevens.

Koen Devos*, Anny Anselin, Thierry Onkelinx, Geert Spanoghe, Eric Stienen, Filiep T'Jollijn, Glenn Vermeersch & Dirk Maes; Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO)
Gerald Driessens & Marc Herremans; Natuurpunt Studie
* corresponderend auteur, koen.devos@inbo.be

Referenties

- Anselin A., K. Devos, G. Vermeersch, E. Stienen. & T. Onkelinx 2013. *Toelichting bij het opstellen van de rapportage in het kader van artikel 12 van de Vogelrichtlijn en status van de vogelsoorten met instandhoudings-populaties en van typische vogelsoorten van Natura 2000 habitattypes*. Rapport Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, INBO.R.2014.1567208 (47 pp)
- BirdLife International 2004. *Birds in Europe: population estimates, trends and conservation status*. BirdLife International Conservation Series No. 12. Cambridge, United Kingdom.
- Couvreux M., J. Menschaert, M. Sevenan, A. Ronse, W. Van Landuyt, G. De Blust, M. Antrop & H. Hermy 2004. Ecodistricten en ecoregio's als instrument voor natuurstudie en milieubeleid. *Natuur.focus* 3(2): 51-58.
- Devos K. & A. Anselin 1999. *Broedvogels*. In: Kuijken E. (red.). *Natuurrapport 1999. Toestand van de natuur in Vlaanderen: cijfers voor het beleid*. Mededelingen van het Instituut voor Natuurbehoud 6, pp. 48-51, Brussel.
- Devos K., A. Anselin & G. Vermeersch 2004. *Een nieuwe rode lijst van de broedvogels in Vlaanderen (versie 2004)*. In: Vermeersch G., A. Anselin, K. Devos, M. Herremans, J. Stevens, J. Gabriëls en B. Van Der Krieken, 2004. *Atlas van de Vlaamse broedvogels 2000-2002*. Mededelingen van het Instituut voor Natuurbehoud, Brussel.
- Devos K., A. Anselin, G. Driessens, M. Herremans, T. Onkelinx, G. Spanoghe, E. Stienen, F. T'Jollijn, G. Vermeersch & D. Maes, 2016 De IUCN Rode Lijst van de broedvogels in Vlaanderen (2016). Rapport Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek.
- Fitzpatrick U., T. E. Murray, R.J. Paxton & M.J.F. Brown 2007. Building on IUCN regional red lists to produce lists of species of conservation priority: a model with Irish bees. *Conservation Biology* 21: 1324-1332.
- Gärdenfors U., C. Hilton-Taylor, G.M. Mace & J.P. Rodriguez 2001. The application of IUCN Red List criteria at regional levels. *Conservation Biology* 15: 1206-1212.
- Hustings F., C. Borggreve, C. van Turnhout & J. Thissen 2004. *Basisrapport voor de Rode Lijst Vogels volgens Nederlandse en IUCN-criteria*. SOVON-onderzoeksrapport 2004/13. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- IUCN 2003. *Guidelines for Application of IUCN Red List Criteria at Regional Levels: Version 3.0*. IUCN Species Survival Commission. IUCN, Gland, Switzerland and Cambridge, UK. (Available online: www.iucnredlist.org/technical-documents/categories-andcriteria)
- IUCN 2012a. *IUCN Red List Categories and Criteria: Version 3.1. Second edition*. Gland, Switzerland and Cambridge, UK: IUCN. (Available online: www.iucnredlist.org/technical-documents/categories-and-criteria).
- IUCN 2012b. *Guidelines for Application of IUCN Red List Criteria at Regional and National Levels: Version 4.0*. Gland, Switzerland and Cambridge, UK: IUCN. iii + 41pp.
- UICN France, MNHN, LPO, SEOF & ONCFS 2016. *La Liste rouge des espèces menacées en France - Chapitre Oiseaux de France métropolitaine*. Paris, France.
- Keller V. & K. Bollmann 2004. From Red Lists to Species of Conservation Concern. *Conservation Biology* 18: 1636-1644.
- Maes, D., K. Decler, L. De Bruyn & M. Hoffmann 2011. Nieuwe Rode-Lijstcategorien en -criteria voor Vlaanderen. Een aanpassing aan de internationale IUCN standaarden. *Natuur.focus* 10: 54-61.
- Paquet J.Y. & J.P. Jacob 2010. *Liste rouge 2010 des oiseaux nicheurs*. In: Jacob J.P., Dehem C., Burnel A., Dambiermont J.-L., Fasol M., Kinet T., van der Elst D. & Paquet J.Y. 2010. *Atlas des oiseaux nicheurs de Wallonie 2001-2007. Serie Faune-Flore-Habitats 5. Aves-Natagora & Département de l'Etude du Milieu Naturel et Agricole (DEMNA - Service public de Wallonie), Gembloux, pp. 80-95.*
- Rodrigues A.S.L., J.D. Pilgrim, J.F. Lamoreux, M. Hoffmann & T.M. Brooks 2006. The value of the IUCN Red List for conservation. *Trends in Ecology & Evolution* 21: 71-76.
- Van Landuyt W. 2002. Zeldzaamheid en bedreigingstoestand van een reeks ecotopen in Vlaanderen: Rekenen met floragegevens. *Natuur.focus* 1(2): 56-60.
- Vermeersch G. & A. Anselin 2009. *Broedvogels in Vlaanderen in 2006-2007. Recente status en trends van Bijzondere Broedvogels en soorten van de Vlaamse Rode Lijst en/of Bijlage I van de Europese Vogelrichtlijn*. Mededeling van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek nr. 3, Brussel.

Samenvatting - Summary - Résumé

Een Rode Lijst geeft een inschatting van de uitsterfkans van een soort door ze te toetsen aan een reeks van bedreigingscriteria. Op basis daarvan worden soorten toegekend aan specifieke Rode Lijst-categorieën. In 2003 stelde de IUCN een aantal specifieke criteria en richtlijnen op voor de opmaak van regionale Rode Lijsten. Er zijn vijf hoofdcriteria om te bepalen of een soort bedreigd is: a) populatietrend, b) verspreiding, c) kleine populatiegrootte, d) zeer kleine populatiegrootte en e) kwantitatieve analyse van de kans op uitsterven. Als een soort voldoet aan bepaalde drempelwaarden voor deze criteria, dan wordt ze opgenomen in de categorieën 'Ernstig Bedreigd' (CR), 'Bedreigd' (EN), 'Kwetsbaar' (VU) of 'Bijna in Gevaar' (NT). Een soort kan nog verschuiven van categorie, afhankelijk van de historische trend (hogere categorie indien sterk negatief) of een mogelijk 'reddingseffect' vanuit naburige regio's (lagere categorie indien aanwezig).

In deze bijdrage beschrijven we hoe de gestandaardiseerde IUCN criteria werden toegepast op de Vlaamse broedvogelpopulaties. In een eerste stap werden onregelmatige broedvogels (36 soorten) en exoten (inclusief verwilderde populaties van inheemse soorten) uitgesloten van de analyse. De overblijvende 161 soorten werden wel geëvalueerd en toegekend aan de verschillende Rode Lijst-categorieën. Daarbij werden zes soorten als 'Regionaal Uitgestorven' (RE) beschouwd, 25 als CR, 16 als EN, 20 als VU, 25 als NT en 67 als 'Momenteel Niet in Gevaar' (LC) (Tabel 2, Figuur 4). De lijst van de opgenomen soorten in deze categorieën wordt weergegeven in Tabel 3.

In vergelijking met naburige regio's of buurlanden heeft Vlaanderen een hoog percentage soorten die 'Ernstig Bedreigd' zijn en een laag percentage die 'Momenteel Niet in Gevaar' zijn (Tabel 4). Broedvogels van extensief beheerde graslanden, dynamische kustgebieden en het agrarische cultuurlandschap tellen proportioneel het hoogste aantal bedreigde soorten (Tabel 6, Figuur 5).

Rode Lijsten kunnen een belangrijk instrument zijn voor het opstellen van prioritaire beleidskeuzes voor de bescherming van planten en dieren. Er zijn echter ook andere factoren van belang zoals het belang van de regionale populatie op Europees of globaal niveau. Er wordt aangeraden om hiervoor in Vlaanderen een duidelijke procedure uit te werken, o.a. voor de opmaak van soortbeschermingsprogramma's.

The IUCN Red List of breeding birds in Flanders, northern Belgium (2016)

The purpose of the Red List categorization as described by the IUCN is to produce a relative estimate of the likelihood of extinction of a species. The extinction risk of a species is assessed by using a set of criteria. In 2003, the IUCN compiled specific Red List criteria for regional assessments. There are five criteria to estimate whether a species is threatened or not: a) population trend, b) geographic range, c) small population size, d) very small distribution range or populations size or e) qualitative analysis of extinction probability. If a species meets certain thresholds for these criteria, it qualifies for one of the categories 'Critically Endangered' (CR), 'Endangered' (EN), 'Vulnerable' (VU) or 'Near Threatened' (NT). When applied to the regional level, Red List categories can be adjusted depending on the historical trend (upgrade if strong decrease) or the possible rescue effect from neighbouring regions (downgrade if present).

In this paper, we explain how the standardized IUCN criteria were applied to breeding bird populations in Flanders (northern Belgium), using different kind of data sources. In a first step, irregular breeding species (35) and non-native breeding birds (> 18) were excluded from the evaluation process. The remaining 161 breeding species were assessed and assigned to the different Red List categories. As a result, 6 species are considered as Regionally Extinct (RE), 25 as CR, 16 as EN, 20 as VU, 25 as NT, 67 as 'Least Concern' (LC) and 2 as 'Data Deficient' (DD) (Table 2, Figure 4). The list of species in these categories is given in Table 3. Compared to neighbouring regions or countries, Flanders has a large percentage of species that are CR and a low proportion in the category LC (Table 4).

Breeding bird communities of extensively managed grasslands, dynamic coastal areas and farmland areas have the largest proportion of threatened species (categories CR, EN and VU). Although Red Lists are an important tool to set conservation priorities for threatened species, there are also other factors that have to be taken into account, such as European or global significance of the regional population. Therefore, it is recommended to develop a clear framework and mechanism for the ranking of Red List species for priority conservation action in Flanders.

La Liste Rouge de l'IUCN des oiseaux nicheurs en Flandre (2016)

Une Liste Rouge fournit une estimation des risques de disparition d'une espèce en la comparant à une série de critères de menace. Sur cette base, des espèces sont affectées à des catégories spécifiques de la Liste Rouge. En 2003, l'IUCN a proposé un certain nombre de critères et de lignes directrices spécifiques pour la création de Listes Rouges régionales. Il y a cinq principaux critères permettant de déterminer si une espèce est oui ou non menacée: a) la tendance de la population, b) la distribution, c) la petite taille de la population, d), la très petite taille de la population, et e) l'analyse quantitative de la chance de disparaître. Si une espèce répond à certains seuils pour ces critères, elle est incluse dans les catégories 'En danger critique d'extinction' (CR), 'En danger' (EN), 'Vulnérable' (VU) ou 'Presque en danger' (NT). Une espèce peut encore changer de catégorie, en fonction de la tendance historique (catégorie supérieure si fortement négative) ou un 'effet potentiel de sauvetage' de régions voisines (catégorie inférieure le cas échéant).

Dans cet article, nous décrivons comment les critères normalisés de l'IUCN ont été appliqués aux populations d'oiseaux nicheurs en Flandre. Dans un premier temps, les oiseaux nicheurs irréguliers (36 espèces) et les espèces exotiques (y compris les populations sauvages d'espèces indigènes) ont été exclus de l'analyse. Les 161 espèces restantes ont été évaluées et affectées aux différentes catégories de la Liste Rouge. En outre, six espèces ont été considérées comme 'éteintes régionalement' (RE), 25 comme CR, 16 comme ET, 20 comme VU, 25 comme NT et 67 comme 'Préoccupation mineure' (LC) (Tableau 2, Figure 4). La liste des espèces inscrites dans ces catégories est présentée dans le Tableau 3.

En comparaison avec les régions voisines ou les pays voisins, la Flandre a un pourcentage élevé d'espèces 'en danger critique d'extinction' et un faible pourcentage d'espèces qui ne sont pas en danger (Tableau 4). Les oiseaux nicheurs de vastes prairies, de zones côtières dynamiques et de paysages agraires en culture comptent proportionnellement le plus grand nombre d'espèces menacées (Tableau 6, Figure 5).

Les Listes Rouges peuvent être un outil important pour aider à créer des politiques prioritaires pour la protection des plantes et des animaux. Cependant, il existe d'autres facteurs qui influent tels que l'importance de la population régionale au niveau européen ou mondial. Il est recommandé d'élaborer en Flandre une procédure claire, entre autres pour la création de programmes de protection des espèces.